herpy

LEGWANY

Desert Spiny Lizard

Sceloporus magister

Sceloporus magister to krępa, kolczasta jaszczurka z pustyń południowo-zachodnich Stanów Zjednoczonych i północno-zachodniego Meksyku. Jest aktywna w dzień, wspina się po drzewach, krzewach i skałach i żywi się owadami. Samiec ma niebieskie plamy na gardle i brzuchu. Wymaga dużego, suchego terrarium z mocnym UVB, bardzo ciepłym miejscem do wygrzewania i chłodnym zimowaniem. Samica składa jaja.

Rodzina: Phrynosomatidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-30 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny, skalny i naziemny**
Środowisko	**Pustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 50 × 50 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-42 °C**
Temperatura w nocy	**16-22 °C**
Wilgotność	**20-40%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**9-12 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**4-24 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**60-80 dni** przy 27-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Sceloporus magister to duża, masywnie zbudowana jaszczurka z rodzaju *Sceloporus*. Łuski są duże, kilowane i spiczaste, co nadaje jej kolczasty wygląd. Ubarwienie podstawowe jest szare, brązowe lub żółtobrązowe z ciemnymi poprzecznymi pasami, a obie płcie mają żółtobrązową, trójkątną plamę na barkach. Samiec ma niebieskie do fioletowych pola na gardle i brzuchu oraz zielonkawy lub niebieskawy połysk na bokach i ogonie. Samice i młode osobniki są bardziej wzorzyste i nie mają niebieskich pól albo mają je tylko słabo zaznaczone. Gatunek zmienia barwę w zależności od temperatury: gdy jest mu zimno, jest ciemniejszy, a gdy jest ciepło, jaśniejszy.

Ciało mierzy 8-14 cm od pyska do kloaki, a z ogonem zwierzę osiąga 20-30 cm. Długość całkowita jest szacunkiem na podstawie długości ciała. Gatunek został opisany w 1854 roku przez Hallowella.

Granice gatunku nie są wyjaśnione. Dawniej kilka form pustynnych traktowano jako podgatunki *S. magister*. *S. bimaculosus* z pustyni Chihuahua jest obecnie przez wielu autorów uznawany za odrębny gatunek, natomiast *S. uniformis* z pustyni Mojave i Wielkiej Kotliny jest raz traktowany jako odrębny gatunek, a raz jako podgatunek *S. magister*. Gatunek bywał wcześniej mylony z *Sceloporus clarkii*. Istnieje niewiele konkretnej wiedzy o jego hodowli. Wartości podane w tym poradniku opierają się więc na klimacie pustynnym w obszarze występowania i na wiedzy o rodzaju. Zobacz też *Sceloporus cyanogenys* i *Sceloporus malachiticus*.

Występowanie i środowisko

Sceloporus magister żyje na południowym zachodzie Stanów Zjednoczonych: w południowo-wschodniej Kalifornii, Nevadzie, południowym Utah, Arizonie, Nowym Meksyku i części Kolorado. W Meksyku występuje w Kalifornii Dolnej, Sonorze, północno-zachodniej części stanu Chihuahua i w Sinaloi. Populacje położone dalej na wschód na pustyni Chihuahua, m.in. w Coahuili, zalicza się obecnie do *S. bimaculosus*. Trzon zasięgu stanowi pustynia Sonora. Gatunek występuje od poziomu morza wzdłuż rzeki Kolorado do wysokości około 1500 m n.p.m. Granice z wyodrębnionymi gatunkami nie są ostatecznie ustalone, dlatego mapa pokazuje tylko kraje, a nie dokładny zasięg.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone i Meksyk.

ŚRODOWISKO

Sceloporus magister żyje na suchych pustyniach i półpustyniach, na niskich zboczach, równinach i w dolinach z głazami, krzewami i drzewami, takimi jak topola, juka, drzewo Jozuego i drzewo żelazne. Spędza najwięcej czasu na drzewach i wygrzewa się na kamieniach, pniach i gałęziach, ale można ją też spotkać przy stosach kamieni, stosach drewna i innych kryjówkach na ziemi. Jest aktywna w dzień i wygrzewa się zwłaszcza rano, a latem w najgorętszej porze dnia chroni się w cieniu lub w norach. Od późnej jesieni do wiosny zimuje. Samce są terytorialne i oznaczają terytorium z wysokiego kamienia lub gałęzi, wykonując "pompki" i pokazując niebieski brzuch.

Pokarm stanowią stawonogi. Mrówki to 10-30 % diety, a do tego dochodzą chrząszcze, larwy, pająki, skolopendry i od czasu do czasu małe jaszczurki. Samica składa jaja latem, 4-24 w jednym zniesieniu.

Hodowla

TERRARIUM

Istnieje niewiele konkretnej wiedzy o hodowli *Sceloporus magister*, a ta, która jest, opiera się na klimacie pustynnym i na wiedzy o rodzaju. Gatunek jest duży, szybki i aktywny, a dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 50 × 50 cm (długość × szerokość × wysokość). Para wymaga większego terrarium z wieloma kryjówkami, a większe jest zawsze lepsze, bo w naturze gatunek ma duże terytoria.

Podłoże to suchy piasek z niewielką domieszką gliny, aby zwierzę mogło kopać. Urządź terrarium kawałkami skał, korkiem i grubymi gałęziami, żeby zwierzę mogło się wspinać i wygrzewać, oraz kilkoma kryjówkami po obu stronach. Konstrukcje z kamieni muszą stać stabilnie na dnie, tak aby nie przewróciły się, gdy zwierzę kopie. Terrarium musi mieć szczelnie zamykaną pokrywę, bo gatunek dobrze skacze i się wspina. Odchody usuwaj co tydzień, a podłoże wymieniaj w całości co 3-4 miesiące.

TEMPERATURA

Powietrze powinno mieć w dzień 27-32 °C. Miejsce do wygrzewania powinno mieć na powierzchni 38-42 °C, mierzone termometrem na podczerwień. Gatunek preferuje temperaturę ciała około 33 °C, a miejsce do wygrzewania musi być na tyle ciepłe, by mógł ją szybko osiągnąć. Użyj spotu halogenowego lub lampy grzewczej nad kamieniem i pozostaw część terrarium chłodniejszą, aby zwierzę mogło wybierać. Gdy jest za zimno, zwierzę jest ciemne i ospałe, a gdy jest za ciepło, jest jasne i szuka cienia.

W nocy temperatura powinna spaść do 16-22 °C, a lampę grzewczą się wyłącza. Noce na pustyni są chłodne, a temperatura nocna jest szacunkiem na podstawie klimatu.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być niska, około 20-40 %. Terrarium musi być suche i dobrze wentylowane. Postaw płaską miskę ze świeżą wodą i wymieniaj wodę codziennie. Od czasu do czasu lekko zrosić ścianę terrarium, aby zwierzę mogło zlizywać krople. Mokre podłoże i stojące powietrze prowadzą do pleśni, problemów ze skórą i infekcji dróg oddechowych.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Sceloporus magister jest aktywna w dzień i się wygrzewa, dlatego potrzebuje mocnego UVB. Użyj świetlówki T5 HO (strefa Fergusona 3) w odbłyśniku nad miejscem do wygrzewania. Odległość zależy od mocy świetlówki i od tego, czy jest zamontowana nad siatką, czy wewnątrz terrarium. UVB nie przechodzi przez szkło ani plastik. Wymieniaj świetlówkę zgodnie z zaleceniami producenta, zwykle po 12 miesiącach.

Uzupełnij oświetlenie mocną lampą dającą światło dzienne. Światło powinno być włączone 13-14 godzin latem i 10-11 godzin zimą, a w nocy całkowicie wyłączone.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek jest owadożerny. Podawaj zróżnicowane żywe owady: świerszcze, karaczany, szarańczę, mączniki, drewnojady (zophobas), larwy jedwabnika i barciaka. Owady karmowe nie mogą być większe niż głowa zwierzęcia. Urozmaicaj dietę i karm owady karmowe pożywnym pokarmem przez ostatnią dobę przed karmieniem.

Młode karm codziennie, dorosłe 3-4 razy w tygodniu tyle, ile zjedzą. Przy większości karmień lekko opruszaj owady wapnem, a co 2 tygodnie podawaj suplement witaminowy z D3. Otyłość jest problemem u dorosłych zwierząt karmionych zbyt często.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Zwierzę jest czujne, szybkie i terytorialne, a branie do ręki je stresuje. Ograniczaj manipulacje do minimum i nigdy nie chwytaj za ogon, bo może się oderwać.

Samce zawsze trzymaj osobno, bo walczą ze sobą, a także samice mogą być wobec siebie agresywne. Parę albo samca z dwiema samicami można trzymać w dużym terrarium z wieloma barierami wzrokowymi, w przeciwnym razie zwierzęta najlepiej trzymać pojedynczo. Samiec pokazuje niebieski brzuch, wykonując "pompki" i ruchy kiwania głową. Świeżo kupione, odłowione z natury zwierzęta potrzebują spokoju i wielu kryjówek.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest większy, ma niebieskie pola na gardle i brzuchu, grubszą nasadę ogona i większe pory udowe. Samica jest bardziej wzorzysta i ma tylko słabe niebieskie pola. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany dla tego gatunku; 1-2 lata to szacunek na podstawie rodzaju.

GODY I KOPULACJA

Do kopulacji dochodzi wiosną. Zimowanie przez 8-12 tygodni w temperaturze 9-12 °C, w ciemności i przy umiarkowanej wilgotności, a następnie stopniowe zwiększanie temperatury i długości dnia, pasuje do tego gatunku i jest powszechną praktyką w obrębie rodzaju. Połącz samicę z samcem w dużym terrarium i rozdziel je, jeśli samiec gryzie ją zbyt mocno. Nie jest udokumentowane, jak często gatunek rozmnaża się w niewoli.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 4-24 jaja w jednym zniesieniu, najczęściej latem, a duże samice składają ich najwięcej. Nie jest udokumentowane, ile zniesień przypada na rok; jedno lub dwa to szacunek. Postaw pojemnik do składania jaj z 15 cm wilgotnego piasku i ziemi, w którym samica może kopać. Zapewnij jej obfitość pokarmu i wapnia, a jeśli przeje bez rezultatu, skontaktuj się z weterynarzem.

INKUBACJA

Jaja inkubuje się w inkubatorze w wilgotnym wermikulicie lub perlicie. Temperatura i czas inkubacji nie są udokumentowane dla tego gatunku. 27-30 °C i 60-80 dni to szacunki zapożyczone z rodzaju. Jaj nie wolno obracać i trzeba utrzymywać je wilgotne, ale nie mokre.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są małe i trzeba je karmić codziennie małymi owadami opruszonymi wapnem. Zapewnij im małe terrarium z suchym piaskiem, kryjówkami, UVB i ciepłym miejscem do wygrzewania. Rozdziel samce, gdy nabiorą barw, bo szybko stają się terytorialne.

Zdrowie i częste błędy

Zwierzęta odłowione z natury często mają roztocza i pasożyty wewnętrzne, dlatego nowe osobniki muszą przejść kwarantannę i mieć zbadany kał. Typowe problemy to:

- Choroba metaboliczna kości przy zbyt małej ilości UVB i wapnia.
- Infekcje dróg oddechowych i pleśń przy wilgotnym, stojącym powietrzu.
- Otyłość i stłuszczenie wątroby u dorosłych zwierząt karmionych zbyt często.
- Przegrzanie lub wychłodzenie, jeśli miejsce do wygrzewania jest za małe lub za zimne.
- Utrata ogona, jeśli zwierzę trzyma się za ogon.
- Problemy ze składaniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do złożenia jaj.

Zdrowe zwierzę jest żwawe, ma jasne oczy i pełny ogon. Długość życia w niewoli nie jest pewnie udokumentowana; 5-8 lat to szacunek. Zwierzę, które traci na wadze, nie je lub oddycha z otwartym pyskiem, musi trafić do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.